

Elävä Itämeri

20.12.2019

Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen on merkittävä globaali ongelma. Konkreettisia tekoja monimuotoisuuden suojelemiseksi ja lajikadon pysäyttämiseksi tarvitaan kiireesti, sillä monimuotoiset luonnonympäristöt ja niissä elävä runsas lajien kirjo ovat kaiken elämän edellytys.

Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen uhkaa myös Itämerta

Monimuotoisuuden köyhtyminen koskee myös Itämerta ja sen vedenalaista luontoa. Itämerta pidetään yhtenä maailman haavoittuvimmista meristä ja muutokset näkyvät siinä nopeasti. Uhan alla ovat erityisesti meren tärkeät avainlajit: rakkohauru, sinisimpukka sekä meriajokas.

Avainlajeilla on niistä käytettävän nimityksen mukaisesti erittäin keskeinen asema Itämeren hyvinvoinnin kannalta, sillä ne tarjoavat ravintoa sekä kasvu- että suojapaikkoja useille muille lajeille. Esimerkiksi rakkohaurun, eli rakkolevän luomat rakkolevä metsät ovat monille muille Itämeren lajeille tärkeitä elinympäristöjä. Meriajokas puolestaan sitoo erittäin tehokkaasti hiiltä ja ehkäisee siten ilmastonmuutoksen etenemistä, ja sinisimpukka vaikuttaa rehevöitymiseen suodattamalla vettä.

- Kaikki avainlajit ovat hyvin herkkiä Itämeren muutoksille ja kärsivät meressä tapahtuneista muutoksista, kuten rehevöitymisestä jo nyt. Näille lajeille sopivien elinympäristöjen pinta-alan supistuessa on erityisen tärkeää keskittyä arvokkaisiin alueisiin, joilla on eniten vaikutusta luonnon monimuotoisuuden säilymisessä sekä ilmastonmuutokseen sopeutumisessa, Baltic Sea Action Groupin (BSAG) sisältöjohtaja Laura Höijer kertoo. Rehevöitymisen lisäksi Itämeren meriluonnon moninaisuutta uhkaa ilmastonmuutos.

- Tämä on hankala asia, koska yksinkertaisia ratkaisuja ei ole. Kaikki nämä ongelmat kietoutuvat yhteen, kun ilmastonmuutos vaikuttaa rehevöitymiseen ja nämä molemmat edelleen luonnon monimuotoisuuteen sekä yhdessä että erikseen, Höijer selittää.

Elokuussa julkistettiin, että Ålandsbankenin Itämeriprojekti lähtee rahoittamaan BSAG:n työtä

meriluonnon monimuotoisuuden suojelemiseksi. Kyseessä on BSAG:n käynnistämä Elävä Itämeri - yhteistyöhanke, jonka työ perustuu vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelman (VELMU) keräämään aineistoon.

- Tavoitteemme on tutkia tarkemmin VELMU-ohjelman tunnistamia Itämeren arvoalueita ja löytää keinoja niiden suojeluun. Lisäksi haluamme saada enemmän huomiota tälle tärkeälle aiheelle. Monimuotoisuus tulee varmasti lähivuosina nousemaan ilmastonmuutoksen rinnalle puhutuimmaksi ympäristökriisiksi, Höijer sanoo.

Hankkeen ensimmäisenä pilottikohteena toimii Paraisilla sijaitseva Gullkronan saari, jossa tehtiin ensimmäiset sukellukset syksyllä. Tarkoituksena on kartoittaa saaren ympärillä olevien arvoalueiden tila ja löytää keinoja niiden suojeluun, yhdessä muiden keskeisten toimijoiden kanssa. Kartoitukset suunniteltiin yhdessä VELMU:n kanssa ja niiden toteutuksesta vastasi Metsähallituksen luontopalvelut.

- On tärkeää, että voimme pilotin kautta antaa konkreettisia esimerkkejä suojelutoimenpiteistä, joita vedenalaisten arvoalueiden hyväksi voidaan tehdä. On aina helpompi viedä asiaa eteenpäin, kun on esimerkki, johon nojata. Suojelujen onnistuminen vaatii niin yksityishenkilöiden ja kalastuskuntien kuin kuntien, kaupunkien ja yritysten yhteistyötä.

Yhteistyö avainasemassa VELMUohjelman lisäksi hanke tekee tiivistä yhteistyötä Ahvenanmaan vedenalaisympäristöjen inventointihankkeen kanssa. BSAG:n lisäksi hankkeessa ovat keskeisesti mukana Itämeritutkijat professori Alf Norkko (Helsingin yliopisto, Tvärminnen eläintieteellinen asema), tutkimusprofessori ja VELMU-ohjelman koordinaattori Markku Viitasalo (Suomen ympäristökeskus SYKE) sekä erikoistutkija Sonja Salovius-Laurén, projektitutkija Henna Rinne ja apulaisprofessori Christoffer Boström (Åbo Akademi).

Ålandsbanken toimii Itämeriprojektin kautta hankkeen rahoittajana ja strategisena yhteistyökumppanina. Ålandsbanken on myöntänyt hankkeen ensimmäiselle vuodelle 80 000 euron rahoituksen.

- Ålandsbankenin Itämeriprojekti on pitkään tukenut Itämeren tilaa edistäviä hankkeita ja näemme tämän yhteistyön BSAG:n kanssa ainutlaatuisena mahdollisuutena vaikuttaa meriluonnon tilaan ja edistää Itämeren hyvinvointia. Tavoitteenamme on pitkäaikainen yhteistyö, toteaa Ålandsbankenin Suomen johtaja Anne-Maria Salenius.

Mitä minä maanomistajana voin tehdä?

Vesialueiden suojelun hyödyt luonnolle ovat ilmeiset, mutta yksityisten maanomistajien kannalta on tärkeää myös tietää, mitä rajoitteita suojelu voi mahdollisesti tuoda vesialueen käyttöön.

Vaikka alue ei olisikaan rauhoitettu, jokainen maanomistaja voi toiminnallaan suojella vedenalaisen luonnon arvokohteita mm. vähentämällä kulkua moottoriajoneuvoilla, ankkurointia ja ruoppaamista.

Teksti: Lotta Lybeck, kuvat: VELMU:n kuva-arkisto

Artikkeli lehdestä Ålandsbanking 2/2019

(julkaistu 20.12.2019)